

Even voorstellen: de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft

Bram Koese (EIS Kenniscentrum Insecten) & Premek Hamr (International Association of Astacology)

In 2022 werden 22 soorten toegevoegd aan de Europese Unielijst van invasieve exoten, waaronder één rivierkreeft, de zogenaamde roestbruine Amerikaanse rivierkreeft (*Faxonius rusticus*). Voor de verandering hebben we te maken met een op de Unielijst geplaatste rivierkreeft die nog niet voorkomt in Nederland. Ook elders in Europa speelt deze soort geen rol van betekenis. Wat is dat voor reputatie waar we kennelijk voor moeten vrezen? En wat kunnen we er in Nederland van verwachten?

Herkenning

De roestbruine Amerikaanse rivierkreeft is een vertegenwoordiger uit het genus *Faxonius*, waarvan we er in Nederland al twee hebben: de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*F. limosus*) en de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (*F. virilis*). Net als deze soorten heeft de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft opvallende gekleurde, oranje schaatropjes. Kenmerkend voor de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft zijn twee roestbruine vlekken aan de achterzijde van het rugschild (figuur 2), op de plaats waar je normaal gesproken een kreeft met duim en wijsvinger zou vastpakken. De 'roestvlekken' zijn bij jongere dieren echter meestal niet ontwikkeld (figuur 1). Dergelijke exemplaren zijn te herkennen aan de kaken met gladde snijrand die als twee 'deurtjes' op elkaar aansluiten. Bij alle soorten in Nederland zijn de kaken getand. Verder staat de soort erom bekend dat ze, in tegenstelling tot alle inmiddels gevestigde soorten, opvallend dagactief is.

Amerika

Amerikaanse rivierkreeften worden beschouwd als een groot Europees probleem. Minder bekend is dat Amerikaanse rivierkreeften ook een groot Amerikaans probleem zijn. Geen ander werelddeel kent een zo grote verscheidenheid aan rivierkreeften als Noord-Amerika: circa 400 verschillende soorten, ongeveer 395 meer dan oorspronkelijk in Europa. Bijna elk respectabel stroomgebied in Noord-Amerika kent z'n eigen soort. Waar sportvissers in Europa er een sport van maken om allerlei soorten vliegjes, spinners en blinkers te ontwerpen om vissen mee te lokken, is het namaken van rivierkreeft(jes) als lokaas een ware kunstvorm onder sportvissers in Noord-Amerika. Echter, volgens sommigen gaat niets boven vissen met levend aas. Eén van de meest succesvolle soorten die in staat is gebleken om vanuit een 'restje aas' een heel stroomgebied

over te nemen, is de roestbruine rivierkreeft. Niet alleen kan deze soort bijna hele voedselketens vervangen, ook blijkt de soort erg succesvol in het 'weghybridiseren' van andere soorten. De enorme impact van de zogenaamde 'Rusties' in Noord-Amerika was aanleiding voor de EU om de soort op de Unielijst te plaatsen.

Figuur 1. Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft, juveniel. (Foto: Premek Hamr)

Figuur 2. De kenmerkende roestbruine vlek op het rugschild ontwikkelt zich op latere leeftijd. Kenmerkend zijn vaak ook de groen tot paars gekleurde scharen en groengetinte looppoten. (Foto: Premek Hamr)

Wat kunnen we in Nederland verwachten?

De roestbruine Amerikaanse rivierkreeft gedijt optimaal in meren en rivier(tjes) met kiezels of hout op de bodem, liefst met stroming, maar soms ook in kleinere stroompjes zonder grind, waar ze simpele tunneltjes maken in klei. Dergelijk habitat is schaars in Nederland en de kans is klein dat de soort hier dominant zal worden. De ecologische niche is vergelijkbaar met de Californische rivierkreeft (*Pacifastacus leniusculus*), een soort die tot nu toe niet erg succesvol is in Nederland en alleen lokaal in het zuidoosten voorkomt. In Canada en Noord-Amerika blijkt de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft overigens de Californische op veel plaatsen te verdringen. Het is dus niet ondenkbaar dat de soort met name in Zuidoost-Nederland wel voet aan de grond zou kunnen krijgen, indien geïntroduceerd. Vanuit de handel lijkt er echter weinig aanleiding om de soort naar Nederland te brengen. Afgezien van het feit dat het sinds 2022 strikt verboden is, is er in Europa nauwelijks handel in kreeften als levend aas. Als consumptieproduct lijkt de soort geen logisch alternatief voor de rode Amerikaanse rivierkreeft die in Nederland al verkrijgbaar is en veel sneller groeit dan de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft. Voor het aquarium liggen mooie en minder destructieve soorten meer voor de hand, maar de kans op introductie is uiteraard niet helemaal uitgesloten, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de eerste vondsten in Zuid-Frankrijk (2019). De afstand van die plek naar Nederland is vergelijkbaar met de afstand tot de plek in Polen, waar de verwante gevlekte Amerikaanse rivierkreeft rond 1890 werd geïntroduceerd. In dat geval duurde het ongeveer 70 jaar voordat de soort de Nederlandse grens bereikte. Dus zelfs als de EU-regels verder netjes nageleefd worden, zullen jonge lezers de komst van de roestbruine Amerikaanse rivierkreeft misschien nog meemaken...

